

Cei mai bogați politicieni

Igor
VOLOVICHI

ALEGERILE SÎNT O BUNĂ POSIBILITATE PENTRU A ARUNCA O PRIVIRE ÎN BUZUNARELE POLITICIENILOR.

De obicei, politicienii nu se prea grăbesc să dea publicității date despre averea sau veniturile lor. O dovadă în acest sens este faptul că anul trecut au acceptat să-și facă publice veniturile benevol doar circa 20 de politicieni, iar în acest an, în primele două luni – mai puțin de 10. Dar, unde nu merge termenul „benevol”, merge termenul „obligatoriu”. Astfel, în acest an, datorită campaniei electorale pentru alegerile parlamentare, opinia publică a putut să ia cunoștință de averile candidaților, publicate pe site-ul Comisiei Electorale Centrale.

Averile liderilor de partide

Președintele Vladimir Voronin, lider al Partidului Comuniștilor, a declarat că în ultimii doi ani a avut venituri de circa 740 mii lei. Această sumă a fost compusă dintr-un salariu de 294 279 de lei, o pensie

de general de miliție de 171 656 de lei și 224 000 de lei din premiul pe care l-a primit de la Patriarhia Rusă în anul trecut “pentru activitate remarcabilă de consolidare a unității popoarelor ortodoxe”. Președintele a mai comunicat la CEC că deține acțiuni de peste șase mil. lei într-o bancă, un apartament pe str. Serghei Lazo, o casă cu construcții aferente în Corjova, Dubăsari, două loturi de livadă și o casă la Pîrîta, Dubăsari. El mai are un garaj, dar n-a declarat nici o mașină.

Liderul Alianței Moldova Noastră”, Serafim Urechean, a avut

în ultimii doi ani venituri oficiale de 300 mii lei. Totodată, el are un apartament, o vilă cu teren, un garaj și o motocicletă BMW.

Liderul Partidului Liberal, Mihai Ghimpu, a declarat și el un venit de circa 300 mii lei, dar a precizat că deține majoritatea într-o benzinărie. El mai are în proprietate un apartament și două autoturisme (Mercedes și Volkswagen).

Liderul Partidului Liberal-Democrat din Moldova Vlad Filat a declarat un venit de aproximativ 1,2 mil. lei. El mai are trei automobile (BMW, Toyota și Niva) și o casă în Chișinău.

Ex-premierul Dumitru Braghiș, lider al Partidului Social-Democrat, a declarat o casă la Chișinău, o vilă și un lot la Pîrîta, Dubăsari, precum și trei automobile (Hynday, Skoda și Vaz).

Ex-președintele Parlamentului Dumitru Diacov, lider al Partidului Democrat, a declarat venituri de peste o jumătate de mil. lei, o casă cu teren în capitală, un apartament la Moscova, două spații pentru oficiu, un BMW și un depozit de peste 8 mii euro. El este și proprietarul ziarului „Novoe Vremea”.

Ex-premierul Vasile Tarlev, lider al Uniunii Centriste din Moldova, a declarat o casă în Chișinău, o vilă la Hrușova, Criuleni, patru loturi (2,8 mii mp), un automobil și peste trei mii de acțiuni la „Bucuria” SA.

Vicespeakerul Iurie Roșca, lider al Partidului Popular Creștin-Democrat, a inclus în declarația sa venituri de peste 4,5 mil. lei, o casă cu teren, un garaj și un sarai, 100% din ziarul „Flux” și „AP Flux”, 70% din „Tipografia Prag 3” și 34% din ziarul „Țara”.

Cei mai bogați în liste

Vladimir Voronin este cel mai bogat om din cei 103 candidați de pe lista Partidului Comuniștilor.

Cel mai bogat om din Alianța „Moldova Noastră” este Veaceslav Untilă. În ultimii doi ani, el a avut

venituri de peste 450 mii lei. El a mai declarat acțiuni de 260 mii lei într-o societate pe acțiuni, un apartament, 1/3 casă de locuit, un garaj și un automobil BMW.

Cel mai bogat om din Partidul Liberal este Oleg Bodrug – el a declarat venituri de peste 800 mii lei.

Cel mai bogat om din Partidul Liberal Democrat din Moldova este ex-vice ministrul de externe Iurie Leancă. În ultimii doi ani, el a câștigat din activitatea sa de la Înaltul comisar OSCE pentru minoritățile naționale și de la ASCOM SA aproape 100 mii euro. De asemenea, are un depozit de 53 mii euro.

Cel mai bogat om din Partidul Social-Democrat este Alexandru Tureac, un om de afaceri din Bălți, care a declarat venituri de peste 1,4 mil. lei.

Cel mai bogat om de pe lista Partidului Democrat este Chiril Lucinschi, fiul fostului președinte Petru Lucinschi, care a declarat venituri de peste 6,8 mil. lei.

Cel mai bogat om din Uniunea Centristă din Moldova este Elena Sufrai, contabilă din Băcioi. Ea a declarat venituri de peste un mil. lei, câteva terenuri și imobile și un cont de 160 mii lei.

Cel mai bogat om din Partidul Popular Creștin-Democrat este liderul formațiunii Iurie Roșca.

Alți candidați bogați

Printre alți candidați bogați în aceste alegeri se numără:

- deputatul PSD Dumitru Godoroja – venituri de 125 mii euro;
- secretarul general al PSD Eduard Mușuc - venituri de aproape

100 mii lei, un apartament, un lot de teren și două autoturisme;

- primarul de Chișinău, vicepreședintele Partidului Liberal Dorin Chirtoacă - venituri de 170 mii lei, un automobil Opel Astra și 1/3 dintr-un imobil de la Colonița;
- liderul fracțiunii parlamentare a PPCD Vlad Cubreacov - două apartamente în Chișinău, o vilă la Ialoveni, cite un lot la Chișinău și Ialoveni de 600 și, respectiv, 1,1 mii mp;

- speakerul Marian Lupu și prim-ministrul Zinaida Greceanii – ambii au case în Chișinău de peste un mil. lei fiecare și au obținut din salariu în ultimii doi ani aproximativ 300 mii lei fiecare;

- Eugen Roșcovanu, candidat AMN - venituri de peste 130 mii lei și un depozit de 12 mii euro;

- avocatul Vasile Rihlea, candidat pe lista AMN, - cinci apartamente în Chișinău, două loturi și o construcție nefinalizată, în mun. Chișinău, alte două loturi la Larga, Briceni, și trei automobile;

- Valeriu Streleț, directorul „BioProtect”, candidat PLDM, - venituri de peste 1 mil. lei;

- avocatul Gheorghe Avornic, candidat pe lista UCM, - venituri de peste jumătate de mil. lei, o casă de locuit, o vilă, două apartamente în capitală, două automobile, două loturi și 100 ha de teren agricol.

Majoritatea candidaților în alegeri par să fie oameni înstăriți. Din acest punct de vedere, oamenii ar trebui să fie mulțumiți. Or, o vorbă din popor spune: „Deputați trebuie aleși cei care au bani, deoarece au din ce trăi și nu vor fura”. Dacă așa va fi – vom vedea în următorii patru ani. ■

DIN ANUL 2005, LA HOTARUL DINTRE MOLDOVA ȘI UCRAINA, ÎN SPECIAL, LA SECTORUL TRANSNISTREAN AL ACESTUI HOTAR, ÎȘI SATISFAC SERVICIUL ZECI DE COLABORATORI AI MISIUNII EUBAM, CARE SE SUBORDONEAZĂ DIRECT COMISIEI EUROPENE. INIȚIATIVA CONSTITUIRII ACESTEI MISIUNI A FOST LANSATĂ LA ADRESA BRUXELLES-ULUI DE CĂTRE PREȘEDINȚII MOLDOVEI ȘI UCRAINEI, CARE AU SOLICITAT UNIUNII EUROPENE ASISTENȚĂ ÎNTR-O ASTFEL DE PROBLEMĂ DELICATĂ, CUM AR FI CONTROLUL AȘA-ZISULUI SECTOR VERDE DE FRONTIERĂ, NECONTROLAT DE CHIȘINĂU, PENTRU CĂ ACESTA, PE DE O PARTE, ESTE ADMINISTRAT DE UCRAINA, IAR PE DE ALTĂ PARTE - DE AUTORITĂȚILE TRANSNISTRIEI. DESPRE ACTIVITATEA ȘI REZULTATELE MISIUNII ÎN ACEST RĂSTIMP A POVESTIT REVISTEI „PROFIT” CONDUCĂTORUL ACESTEIA, GENERALUL FERENC BANFI.

EUBAM – cel mai eficient proiect al Uniunii Europene

„Profit”: În ce măsură misiunea EUBAM face față sarcinilor care au fost puse în fața ei?

Ferenc BANFI: EUBAM este o inițiativă comună a Moldovei, Ucrainei și Comisiei Europene. Rezultatele noastre sînt realizările partenerilor noștri. Deja nu o dată colegii noștri din serviciile de grăniceri și cele vamale din Moldova și Ucraina, precum și partenerii noștri internaționali au profitat de ocazie ca să aprecieze activitățile și asistența consultativă pe care le oferă misiunea. Un sondaj exterior al partenerilor, pe care noi l-am realizat atît la nivel național, cît și la cel internațional, arată că EUBAM își onorează promisiunile. Indicatorul mediu de satisfacție de activitatea EUBAM între serviciile partenere din Moldova și Ucraina a constituit 82%, iar între partenerii internaționali - 86%.

În afară de aceasta, Camera Europeană de Auditori a constatat, în raportul său special privind eficiența susținerii Moldovei și Ucrainei de către Uniunea Europeană în domeniul asigurării libertății, securității și justiției, faptul că EUBAM a adus o contribuție mare la sporirea capacităților serviciilor de grăniceri și celor vamale moldovenești și ucrainene. Auditorii au studiat 40 de proiecte ale UE cu un buget total de 100 mil. euro. EUBAM a fost recunoscut drept unul dintre cele mai eficiente proiecte ale UE.

„Profit”: Ne spuneți care este statistica contrabandei prin frontieră, prevenită de misiune (poziții de mărfuri, costul acestora în euro)?

Ferenc BANFI: Ar trebui să amintim din start că EUBAM nu deține putere executivă. Astfel, misiunea nu poate reține marfă sau persoane. Activitatea noastră principală constă în oferirea

de consultații, recomandări și desfășurarea unor activități de instruire. Totuși misiunea a contribuit la desfășurarea a cinci operațiuni mixte de pază a frontierei, pe care le-au îndeplinit împreună serviciile moldovenești și ucrainene care lucrează la hotar. În cadrul ultimei operațiuni, desfășurate cu genericul „Focus-2”, serviciile moldovenești și ucrainene au depistat în comun 293 de cazuri de circulație ilegală a mărfurilor la punctele de trecere a frontierei (PTF) și de-a lungul graniței verzi. Costul total al mărfurilor reținute în cadrul acestei operațiuni a depășit 1 mil. euro.

Pe lângă acordarea de asistență în operațiunile mixte, analiștii EUBAM le oferă regulat serviciilor noastre partenere moldovenești și ucrainene aprecierile și prognozele lor privind rutele de contrabandă care apar. De exemplu, în aprecierile sale din anul 2007, EUBAM a presupus că prin

Moldova și Ucraina ar putea să se facă contrabandă cu droguri din Afganistan. După aceasta, în martie, în Moldova au fost reținute 200 kg de heroină din Afganistan, al cărei preț de stradă este de 10 mil. euro. În mod analogic, EUBAM a atenționat autoritățile ucrainene asupra riscului sporit de contrabandă cu droguri prin Portul Comercial Maritim Odessa, ceea ce a condus ulterior la capturarea drogurilor în anii 2007 și 2008.

Cel mai proaspăt exemplu de colaborare cu Serviciul de Securitate al Ucrainei și Serviciul de Informații și Securitate al Moldovei a devenit circulația controlată cu succes a țigărilor din Ucraina în Moldova, care se destinau pentru piața UE. Această operațiune a ajutat o țară-membru al UE să evite pierderi de taxe fiscale în mărime de aproape 5 mil. euro.

„Profit”: În ce măsură trebuie extinse împuternicirile Misiunii, pentru ca ea nu numai să facă monitorizarea, dar și să controleze hotarul moldo-ucrainean la sectorul transnistrean al acestuia?

Ferenc BANFI:

Memorandumul de înțelegere, semnat de guvernele Ucrainei și Moldovei, precum și de Comisia UE, oferă un cadru legislativ pentru activitatea EUBAM în Regiunea Transnistreană a Moldovei. Din punct de vedere tehnic, există nevoia de îmbunătățire a colaborării între Chișinău și Tiraspol în probleme de frontieră. Dacă Chișinăul și Tiraspolul consideră că prezența EUBAM în Regiunea Transnistreană a Moldovei va contribui la colaborare la nivel pur tehnic, EUBAM este gata să meargă acolo. Aici însă țin să subliniez că EUBAM nu este un organ de drept. Astfel, nu putem îndeplini anumite funcții de control la frontieră.

„Profit”: Moldova va fi pregătită să dea „undă verde” propunerii Transnistriei, potrivit căreia colaboratorii ei să monitorizeze și circuitul mărfurilor la hotarul administrativ dintre Moldova și Transnistria?

Ferenc BANFI: Ceea ce își dorește EUBAM este să contribuie la dezvoltarea colaborării între părți, pentru a crea un mediu mai favorabil pentru persoane și întreprinderi. În practică, aceasta poate însemna mai multe lucruri. Monitorizarea nu este prerogativa de scop a părților, mai curând - sfera de responsabilitate a Misiunii.

„Profit”: Autoritățile transnistrene au declarat în repetate rînduri: rezultatele activității EUBAM arată că Chișinăul nu a avut dreptate atunci cînd afirma că „Transnistria este o gaură neagră în care are loc contrabanda de tot felul”. Aceasta este realitatea?

Ferenc BANFI: De la începutul activității Misiunii în 2005, situația cu securitatea

segmentului transnistrean al frontierei moldo-ucrainene s-a îmbunătățit considerabil. La aceasta au contribuit mai multe aspecte, cum ar fi schimbul de informații între EUBAM și serviciile partenere, instituirea regimului vamal unic, operațiunile mixte de pază a frontierei, oferirea de asistență tehnică suplimentară, precum și modernizarea dotării tehnice a grănicerilor ucraineni. În ultimul timp, 90 km de sector transnistrean al frontierei au fost utilizați cu sisteme de observare optice și electronice, care îmbunătățesc apreciabil paza sectorului verde al graniței.

Cu toate acestea, sectorul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene rămîne în continuare o problemă considerabilă pentru serviciile ambelor state, care lucrează la hotar. El este mai tensionat decît alte sectoare ale frontierei moldo-ucrainene. Însuși faptul că grănicerii și vameșii ucraineni nu au parteneri recunoscuți de cealaltă parte a hotarului fac mai dificilă paza

graniței. Totuși țin să mai menționez o dată că serviciul de grăniceri și cel vamal ucrainene au făcut mulți pași considerabili pe calea îmbunătățirii pazei acestui sector de hotar.

„Profit”: Și Moldova, și Transnistria manifestă interes față de activitatea EUBAM. Dar care sînt aici interesele Ucrainei și ale Uniunii Europene?

Ferenc BANFI: EUBAM are un sprijin politic puternic din partea ambelor state. În Ucraina eu mă întîlnesc regulat cu conducătorii serviciului de grăniceri și celui vamal. EUBAM a participat la reuniunea anuală a efectivului de conducere a Serviciului Vamal de Stat al Ucrainei, care a avut loc la Kiev și la care a fost prezent Președintele Ucrainei, Viktor Iușcenko. În afară de partenerii noștri direcți, EUBAM colaborează strîns cu Serviciul de Securitate al Ucrainei.

„Profit”: Cum vedeți durata activității Misiunii? Uniunea Europeană este gata să-i extindă mandatul pînă la rezolvarea

problemei transnistrene sau poate chiar și pe o anumită perioadă de după rezolvarea conflictului?

Ferenc BANFI: Există două răspunsuri posibile, tehnic și politic. În cadrul împuternicirilor mele, eu pot da răspuns doar din punct de vedere tehnic. Moldova și Ucraina și-au demonstrat interesul pentru o integrare europeană mai strânsă. Acest proces presupune aspecte de armonizare a normelor și practicilor utilizate în aceste două state cu cele aplicate în UE. Acest proces ar putea cere mult timp. În plus, existența conflictului transnistrean nerezolvat nu permite aplicarea standardelor UE de dirijare a hotarelor pe sectorul transnistrean al frontierei moldo-ucrainene. Aceasta ar putea fi un prilej pentru extinderea mandatului EUBAM pînă cînd va fi restabilit controlul eficient al sectorului transnistrean al graniței moldovenești.

„Profit”: *EUBAM este singura misiune de acest gen în istoricul Uniunii Europene sau au mai fost și alte exemple? Dacă da, spuneți-ne unde și care a fost rezultatul final al unor asemenea misiuni?*

Ferenc BANFI: Există și alte misiuni ale UE de asistență la frontieră, care se află în orașul Rafah, sectorul Gaza, sau în Georgia. Dar aceste misiuni se bazează pe alte cadre legislative. În particular, misiunile din orașul Rafah și din Georgia au fost inaugurate de Consiliul UE. Aceste misiuni continuă să activeze și acum.

Poate oare activitatea EUBAM să devină un model, un precedent pe care UE ar putea să le aplice în alte regiuni? Comisia Europeană și Consiliul UE urmăresc cu atenție activitatea EUBAM și trag învățăminte pentru viitor. Dacă va apărea această necesitate, experiența EUBAM

se documentează bine și poate fi aplicată oriunde.

„Profit”: *V-am ruga să ne povestiți despre actuala componență a Misiunii: cine sînt membrii ei, din care țări provin, cum are loc rotația colaboratorilor ei?*

Ferenc BANFI: Misiunea este compusă din 120 de experți vamali și de frontieră din 22 de țări-membre ale UE, precum și 110 colaboratori din Moldova și Ucraina și 3 reprezentanți din țările CSI, care lucrează pentru partenerul nostru în realizarea Programului de Dezvoltare ONU. Majoritatea experților europeni sînt delegați de statele-membre ale UE. După încheierea activității în EUBAM, ei se vor întoarce în serviciile respective ale țărilor lor. Cîțiva membri ai Misiunii au fost numiți pe bază de contract, în funcție de calitățile lor profesionale. De obicei, colaboratorii noștri lucrează în Misiune timp de un an.

„Profit”: *În Moldova se spune că prezența colaboratorilor misiunii EUBAM la hotar a făcut serviciile ambelor state, precum și cel al Transnistriei mai amabile, mai echitabile și, principalul, mai puțin corupte. Ce ați putea spune în acest sens?*

Ferenc BANFI: Țin să repet că serviciile de grăniceri și cele vamale din Moldova și Ucraina au înregistrat un progres considerabil în multe direcții ale activității lor. Schimbările vizibile se fac simțite la punctele de trecere a frontierei, ușurînd viața oamenilor și a întreprinderilor. De fapt, obiectivul final al EUBAM este acela de a contribui la îmbunătățirea reală a calității serviciilor prestate persoanelor și mediilor de afaceri la hotar. O altă parte a activității noastre, eventual, nu se vede atît de bine. De exemplu, peste 50% din bugetul de stat al Moldovei sînt acumulate de Serviciul

Vamal. Prin urmare, eficiența activității Serviciului Valamal influențează direct bugetul de stat și capacitatea Guvernului de a asigura sistemul sănătății, al învățămîntului și alte servicii. În plus, granițele bine dirijate își aduc aportul la asigurarea bunăstării populației și prin multe alte metode ca, de exemplu, reducerea pericolelor pentru sănătate pe care le prezintă mărfurile cu certificare falsă sau produsele transportate cu încălcarea regulilor stabilite, limitarea accesului la droguri și alte substanțe interzise, îmbunătățirea climatului de afaceri, sporirea competitivității mărfurilor pe piețele din străinătate.

„Profit”: *Povestiți-ne pe scurt despre Dvs.: cîți ani aveți, ce profesie, cu ce v-ați ocupat pînă în momentul în care ați devenit conducătorul Misiunii EUBAM?*

Ferenc BANFI: Eu am o carieră clasică de colaborator de poliție, care durează deja de 29 de ani. Am început ca sergent, iar acum sînt deja general cu două stele. Am absolvit Colegiul de Poliție, apoi Universitatea de Științe Naturale și Drept. Pînă la numirea în funcția actuală, am deținut o serie de posturi în instituții și proiecte de drept internaționale. Din anul 2000 pînă în 2004, am fost vicedirectorul Centrului Regional al Inițiativei de Colaborare pentru Europa de Sud-Est pentru Combaterea Crimei Organizate (Centrul SECI). În 2005, am deținut funcția de manager al proiectului Grupului Consultativ Euroatlantic în Moldova, Ucraina, Georgia și Azerbaidjan. În Ungaria, am parcurs toate treptele carierei extraordinare, inclusiv cea de anchetator pentru cauze penale și șef-adjunct al Poliției Naționale a Ungariei. ■

BNM are o metodologie nouă de calculare a cursului

Alexandru
VASCĂUȚĂN

AȘTEPTAREA „NEGATIV”-ULUI ESTE ATÎT DE MARE PE PIAȚA MOLDOVEI ÎNCÎT FIECARE DECIZIE A REGULATORULUI PIEȚEI LE RIDICĂ SCEPTICILOR O MULȚIME DE ÎNTREBĂRI DE GENUL, CE AR ÎNSEMNA ACEASTA ȘI CINE ARE DE PROFITAT? DEȘI ÎN REALITATE DECIZIILE SÎNT ATÎT DE TRANSPARENTE, CLARE ȘI LOGICE ÎNCÎT, PUR ȘI SIMPLU, NU AI CE CITI ÎNTRE RÎNDURI ÎN ELE.

Banca Națională a Moldovei (BNM) a trecut la o metodologie nouă în calcularea cursului oficial al leului moldovenesc în raport cu alte valute principale, ceea ce le-a trezit scepticilor privind leul excesiv de puternic îndoielei referitoare la oportunitatea acestui pas al regulatorului pieței.

Reporterul „Profit” le-a solicitat colaboratorilor companiei financiare „Credit-Profit” comentarii privind oportunitatea punerii în aplicare a noii metodologii de către BNM. În opinia lor, metodologia nouă de calculare a cursului oficial al leului moldovenesc a devenit mai simplă și mai înțeleasă pentru participanții la piață. Pînă acum, specialiștii BNM aplicau la calcularea cursului o metodologie complicată, folosind integrale statistice.

„Acum însă metodologia a devenit mult mai simplă și cursul oficial al leului se determină

ca valoarea medie aritmetică a cursurilor tuturor tranzacțiilor băncilor comerciale, care depășesc \$100. O asemenea metodă este pe deplin acceptabilă, pentru că nu admite denaturări considerabile ale cursului”, susțin experții „Credit-Profit”.

Ei afirmă că noua metodologie de calculare a cursului nu trebuie primită ca un semnal pentru piață, pentru că ea nu are nimic cu o situație sau alta pe piața valutară a Moldovei.

Totodată, colaboratorii companiei nu exclud faptul că într-o anumită categorie de politicieni și experți moldoveni vor exista persoane care vor crede că prin metoda nouă BNM intenționează să manipuleze cursul leului, dar adevărul este altul. „Publicarea acestei metodologii exclude posibilitatea unor atare manipulări. Cursul leului moldovenesc este dirijat de piață, pe

care există cerere și ofertă de valută”, a spus reprezentantul companiei.

El i-a atenționat pe agenții economici asupra faptului că băncile ar putea voala cursurile de schimb reale ale leului, după care deserveșc clienții. „Aceasta este analogic cu situația privind costul real al creditelor, voalat prin diverse comisioane și formulări în contractele de credit. La determinarea valorii reale a cursului propus de bancă, clienții trebuie să ia în calcul eventualele comisioane – pentru schimbul de valute, pentru SWIFT, precum și costul plății în valută străină”, a spus expertul.

Reprezentanții companiei „Credit-Profit” au declarat că metodologia BNM trebuie tratată nu ca un semnal anumit, ci ca o informație conform căreia banca a conformat calculul cursului leului cu prevederile legii privind reglementarea valutară în Moldova. ■

Cît valorează acțiunile întreprinderilor din Moldova?

*Anatoli IVĂȘCENKO,
doctor habilitat în științe
fizico-matematice*

ÎN ARTICOL SUNT ADUSE REZULTATELE ANALIZEI STATISTICE A LICITAȚIILOR PE PIAȚA HÎRTIILOR CORPORATIVE DE VALOARE (HCV) ÎN PERIOADA ANILOR 2000-2008. ANALIZA INCLUDE DATE DIN STATISTICA BURSIERĂ ȘI EXTRABURSIERĂ.

Analiza statistică a licitațiilor bursiere și extrabursiere pe piața HCV în perioada anilor 2007-2008 a marcat tendințe statistice ale dezvoltării pieței destul de încurajatoare. Dacă e să vorbim despre dinamica pe termen mediu, atunci, în anul 2007, cursul mediu ponderat al acțiunilor din spațiul bursier a crescut de la 61% la 90% din valoarea lor nominală, iar al celor extrabursiere – de la 46% la 74%.

În planul pe termen lung evoluția cursurilor medii ponderate ale acțiunilor pe ambele spații de licitație la fel s-a dovedit a fi ascendentă. Mai

cu seamă, în perioada anilor 2000-2007 trenextrabursier – cu 59%. Însă, anulul 2008 i-a revenit startul crizei economico-financiare mondiale, care potențial ar fi putut influența negativ și asupra pieței locale HCV. Posibilitatea desfășurării unui asemenea scenariu este ilustrată de situația de pe piața imobiliară locală. Conform estimărilor experților, deja spre sfârșitul anului 2008 dinamica valorilor s-a „stopat” și ea poate deveni, conform unor pronosticuri, negativă în anul 2009. Analiza prezentată permite de a releva

manifestări ale efectelor crizei în evoluția pieței HCV.

Evoluția principalelor segmente ale pieței HCV

Rezultatele statistice ale licitațiilor de pe piața HCV, bursieră și extrabursieră, din perioada anilor 2000-2008 sînt prezentate în tabelul nr.1. Conform modului anterior de tratare, nu sînt examinate operațiile, caracterul comercial al cărora nu este univoc. Este vorba despre tranzacțiile de donație, moștenire, privatizare și schimb (*).

Tabelul nr. 1. Rezultatele licitațiilor pe piața HCV în perioada anilor 2000-2008

Indicatorul pieței	Segmentul bursier									Segmentul extrabursier								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005**	2006	2007	2008	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007**	2008**
Numărul de tranzacții, mii	1,55	1,67	1,44	1,89	1,86	1,95	1,82	2,63	2,95	35,62	31,00	60,28	31,19	21,05	17,26	18,02	12,85	12,19
Rotatia comercială, mil. lei	182	167	223	469	280	211	334	1157	500	698	332	486	338	505	294	642	433	769
Numărul categoriilor HCV, participante la licitații	383	282	346	353	373	284	247	269	334	830	684	680	635	632	541	508	492	384
Cursul acțiunilor, mediu ponderat după numărul de tranzacții, % din valoarea nominală	55	71	72	71	66	51	61	90	60	40	47	58	52	47	75	46	73	71

*fără a ține cont de tranzacțiile de privatizare și schimb valutar, precum și de cele de moștenire și donație

**fără a ține cont de tranzacțiile în masă cu acțiunile fondurilor investiționale reorganizate și de cele de distribuire a activelor fondurilor investiționale lichidate

În legătură cu procesul de reorganizare și/sau lichidare a fondurilor investiționale (FI), care a început în anul 2005, sîntem din nou nevoiți să folosim în analiza statistică a anului 2008 procedee neoficiale. La fel ca și în anul 2005 pentru segmentul bursier, iar în anii 2006 și 2007, pentru cel extrabursier, din analiza statisticii extrabursiere a anului 2008 sînt excluse tranzacțiile de masă și cele standardizate privind acțiunile FI lichidate și/sau reorganizate, precum și tranzacțiile ce

țin de distribuirea între foștii acționari a activelor nerealizate ale FI (**). Argumentarea unei asemenea tratări a analizei datelor statisticii comerciale constă în examinarea activității de afaceri a participanților componentei extrabursiere a pieței HCV ca o procedură de trecere a acțiunilor de pe conturile FI pe conturile foștilor acționari, iar asemenea operații valorează sute de mii, ar fi însemnat a reduce paleta multicoloră a activității fondurilor în anul 2008 la o singură procedură tehnologică.

Din tabelul nr. 1 reiese:

- Statistica anului trecut a pieței HCV nu abundă în „recorduri”, cu excepția unor operații bursiere și a rezultatelor financiare ale licitațiilor extrabursiere.

- În ceea ce privește rezultatul financiar, cel bursier din anul 2008 a cedat vizibil față de anul 2007. Indicele s-a redus de peste 2,3 ori. În primul rînd, acest lucru este condiționat de „înghețarea” în 2008 a operațiilor cu acțiunile bancare, care în 2007 au format dinamica dezvoltării componentei bursiere a pieței. În același timp, evaluările statistice ale unor operații bursiere și ale unor categorii de acțiuni, care au participat la licitațiile de bursă, în anul 2008 s-au dovedit a fi mai mari decît în precedentul 2007, respectiv, cu 12 și 24 la sută.

- Deoarece ritmul scăderii rotației comerciale nu este compensat cu cel al creșterii tranzacțiilor bursiere, ca un rezultat firesc al tendințelor menționate în dezvoltarea segmentului bursier al pieței de fonduri din anul trecut este o coborîre considerabilă, practic, de 1,5 ori a evaluărilor cursului bursier al acțiunilor, mediu ponderat după numărul de operații (fig. 1).

- Dacă e să nu ținem cont de tranzacțiile extrabursiere de masă și de cele de același tip, condiționate de procesul de lichidare și restructurare a FI, acestea constituind, formal, partea majoritară a operațiilor extrabursiere, unii indici ai activității de afaceri a investitorilor în segmentul extrabursier

Fig.1. Dinamica cursului mediu ponderat după numărul de operații a cursului de acțiuni pe terenurile bursiere și extrabursiere ale pieței HCV în perioada anilor 2000-2008.

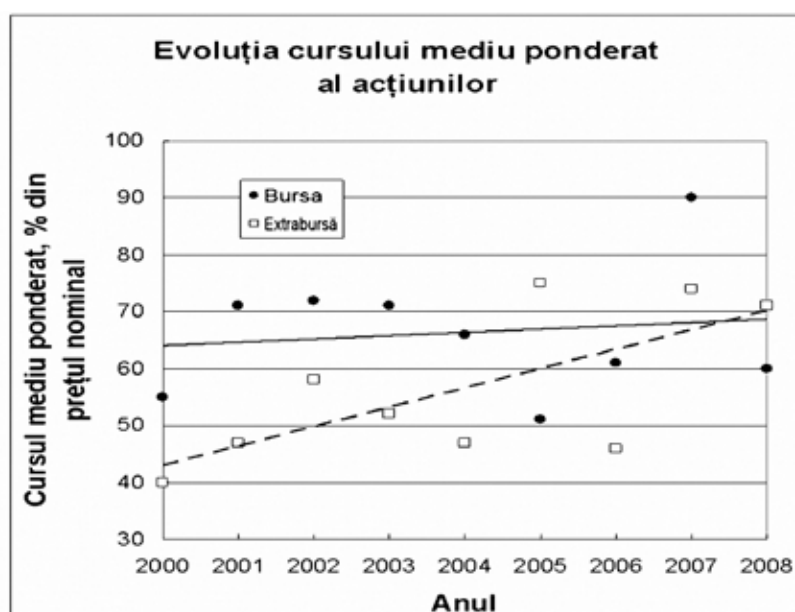
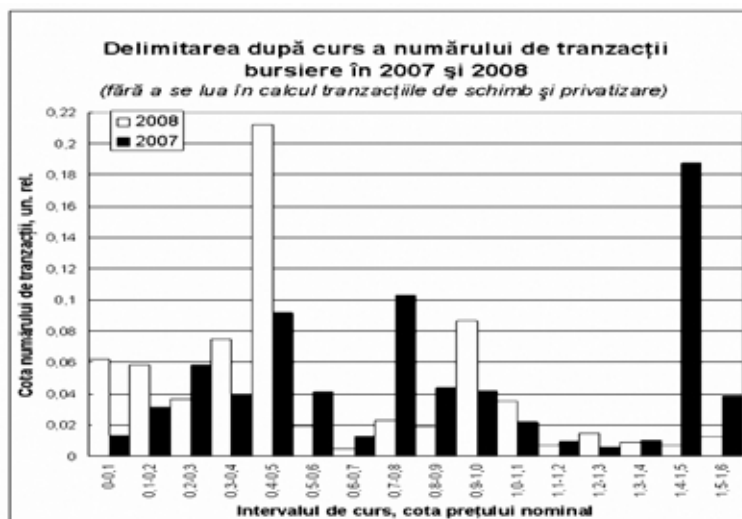

Diagrama nr. 1

valoarea nominală a acțiunii) de la 9% în 2007 până la 32% în 2008.

• Deși caracterul multivectorial al dinamicii pe termen mediu al unor parametri statistici ai segmentelor bursiere și extrabursiere ale pieței HCV în 2008, evoluția pe termen lung a cursurilor medii ponderate ale acțiunilor în ambele segmente (2000-2008) rămân pozitive (fig. 1). Este adevărat că rezultatele anului trecut și-au redus din ritmul de dezvoltare a indicelui capitalizării pieței, mai ales în componenta sa bursieră.

Situația valorilor și dinamica pe termen mediu ale acestora

Detaliile dezvoltării în 2008 a situației valorilor în segmentul bursier al pieței HCV sînt ilustrate în analiza din diagrama nr. 1.

Este bine pronunțată redistribuirea considerabilă în 2008 a activității de afaceri în diferite intervale de curs. De exemplu, dacă în 2007 s-a înregistrat o activitate vizibilă de afaceri în diapazoanele 0,5-0,9 și 1,4-1,6 ale valorii nominale, apoi în anul trecut în aceleași diapazoane ale valorii bursiere a acțiunilor observăm scăderi în activitatea de afaceri. Pe de altă parte, dacă în 2007 activitatea licitațiilor în diapazonul 0-0,5 al valorii nominale se afla la un nivel destul de jos, atunci în 2008 observăm o creștere considerabilă în intensitatea operațiilor de bursă în acest diapazon al cursurilor.

Divizînd diapazonul de cursuri al operațiilor bursiere în trei intervale tradiționale - intervalul cursurilor „coborîte” (0-40% din nominal), intervalul celor „medii” (40-80% din nominal) și intervalul celor „ridicate” (80-120% din nominal) - și adăugînd la aceste intervale și cursurile „maxime” (peste 120% din nominal), constatăm că ponderea statistică a fiecăruia dintre ele după numărul total al tranzacțiilor bursiere din 2008 a constituit, respectiv, 23, 26, 15 și 36 la sută. Există o disonanță vădită cu evaluările analogice din 2007, cînd ponderea contribuției

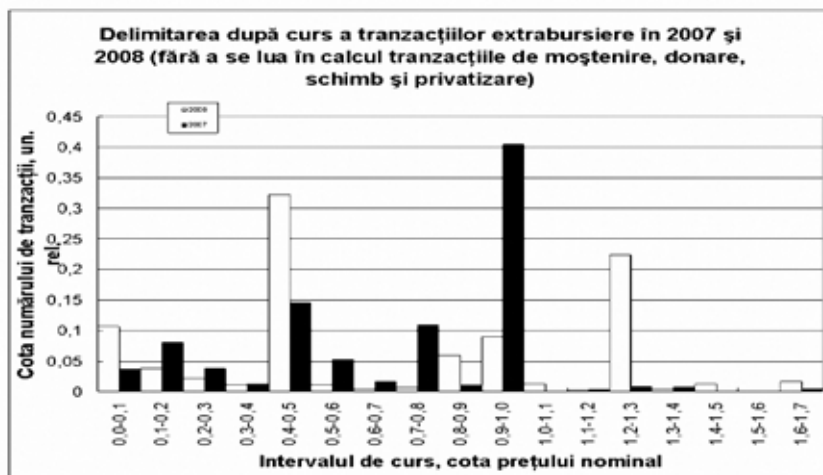
în anul precedent ar fi mai mici decît în anul 2007. Mai cu seamă, reducerea numărului de tranzacții extrabursiere a constituit 5%, iar a numărului de categorii ale acțiunilor devenite drept obiect de comerț pe terenul extrabursier - cu 22%.

• Rezultatul financiar al tranzacțiilor extrabursiere în 2008 s-a dovedit a fi cel mai înalt în perioada analizată (2000-2008). Creșterea lui în anul 2008 a depășit 77 la sută. Contribuția principală la acest rezultat a fost cea a operațiilor cu acțiunile SA „Gemenii”, SA „Mezon”, SA „Telemedia Grup” și SA „Centrul de modă”, pentru care tranzacțiile au constituit, respectiv, mai mult de 104, 91, 82 și 63 mil. lei.

• Statistica comercială extrabursieră a înregistrat în anul 2008 și un „antirecord”. După cum se vede din tabelul nr. 1, numărul categoriilor de acțiuni, care au intrat în statistica extrabursieră a anului trecut, s-a dovedit a fi cel mai mic din întreaga perioadă analizată 2000-2008.

• Deși cursul acțiunilor extrabursiere, mediu ponderat după numărul de tranzacții, a fost în 2008 un pic mai mic decît indicele din 2007 (scădere de 3%), acesta și-a păstrat totuși o poziție destul de bună. O contribuție considerabilă la acest rezultat este cea a creșterii ponderii tranzacțiilor extrabursiere în intervalele cursurilor „maximale” (peste 120% din

Diagrama nr. 2

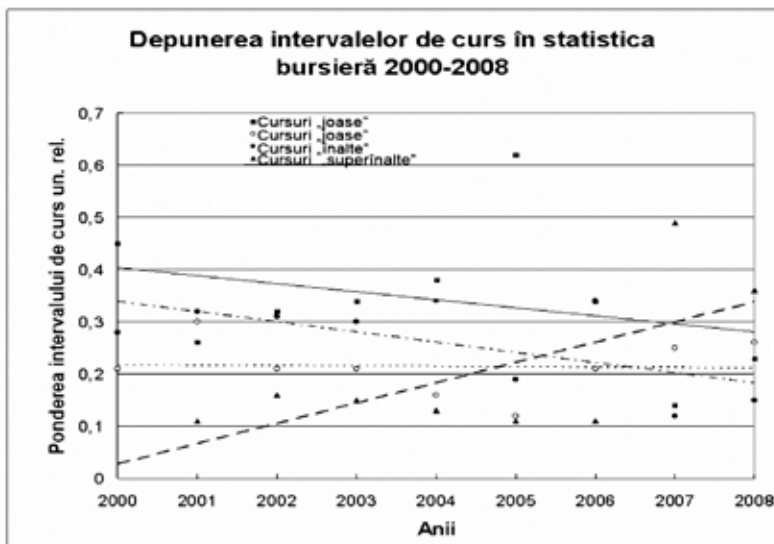
intervalului cursurilor „coborîte” constituia 14%, iar a celor „maxime” – 49%.

Astfel, dacă diferența ponderilor statistice ale intervalelor „coborîte” și ale celor „maximale” ale cursurilor în statistica bursieră din 2007 era de 3,5 ori, apoi cea din 2008 – de 1,6. Redistribuirea menționată a ponderilor statistice ale intervalelor cursurilor „coborîte” și ale celor „maxime” în favoarea intervalului cursurilor „coborîte” a predeterminat, după părerea noastră, reducerea menționată a numărului mediu ponderat după numărul tranzacțiilor bursiere ale cursului acțiunilor, de la 90 în 2007 – la 60% din nominal în 2008 (vezi tabelul nr. 1).

Diagrama nr. 2 demonstrează distribuția de cursuri a numărului tranzacțiilor în anii 2007 și 2008 pe terenul extrabursier al pieței HCV. Folosind procedeul analogic de divizare a diapazonului cursului, vedem că în anul trecut în intervalul cursurilor „coborîte” (0-40% din nominal) au fost efectuate 18, în intervalul celor „medii” (40-80% din nominal) – 34, în intervalul celor „ridicate” – 16%, iar în intervalul celor „maximale” – 32% din operațiile extrabursiere.

Comparând aceste evaluări cu cele analogice din 2007, observăm o coborîre vădită în statistica extrabursieră în anul trecut a ponderii tranzacțiilor care revin intervalului cursurilor „ridicate” (coborîrea, respectiv, de la 42 la 16% din toate operațiile extrabursiere) și o redirecționare a activității participanților segmentului extrabursier în intervalul cursurilor „maxime” (ridicarea, respectiv, de la 9 pînă la 32% din toate tranzacțiile extrabursiere). Putem menționa și o oarecare sporire a activității participanților segmentului extrabursier în intervalele cursurilor „coborîte” și „ridicate”. Drept rezultat al redistribuirii activității de afaceri la intervalele evidențiate ale cursurilor a servit coborîrea în anul 2008 a cursului acțiunilor extrabursiere, mediu ponderat după numărul de tranzacții, de la 73 la 71% din valoarea nominală.

Fig. 2. Distribuția contribuției intervalelor de curs în statistica bursieră.

Comparația diagramelor 1 și 2 ne permite să judecăm atât despre tendințele generale, cât și despre particularitățile dezvoltării situației valorilor în segmentele bursiere și extrabursiere din anul 2008. Trăsătura comună pentru ambele segmente ale pieței HCV este sporirea actualității în statistica comercială a tranzacțiilor, care revin intervalelor cursurilor „coborîte” și „medii” și reducerea ponderii statistice a intervalelor cursurilor „ridicate” și „maxime”. Însă, dacă pentru segmentul bursier interesele investitorilor în intervalul cursurilor „maxime” au început să scadă, apoi în segmentul extrabursier aceste interese au început să crească vădit.

Evoluția pe termen lung a cursurilor

Interpretarea noastră a formării situației cursurilor în segmentele bursiere și extrabursiere ale pieței HCV este bazată pe analiza distribuției contribuțiilor la statistica comercială a anumitor intervale ale cursurilor. Aceste contribuții, după cum se vede, sînt legate de interesele economice și posibilitățile economice ale participanților pieței HCV, cu factorii mediului investițional și conjunctura

de piață. Factorii indicați în condițiile economiei de piață nu pot fi stabili. Este suficient să vedem decalajele valorilor medii ponderate ale cursurilor HCV prezentate în fig.1. Pornind de la o asemenea tratare, ne putem pronunța asupra evoluției pe termen lung a pieței HCV.

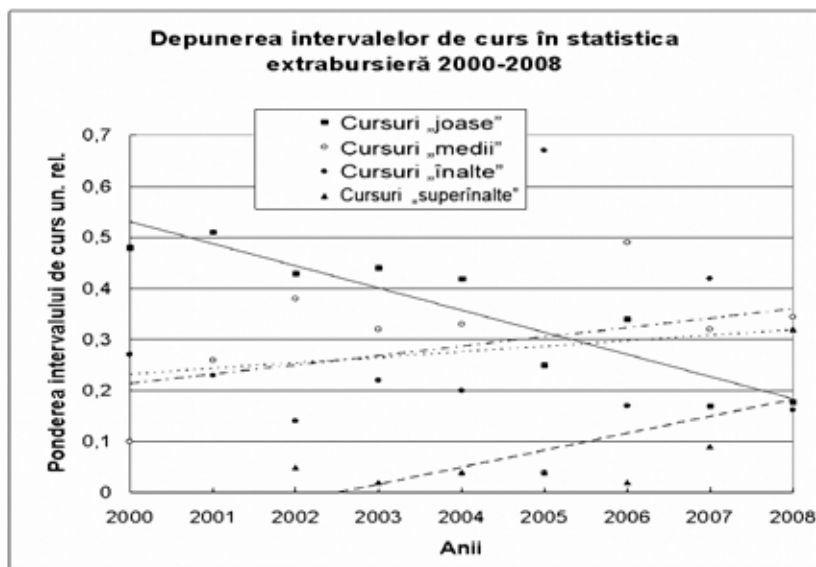
Distribuția contribuțiilor unor anumite intervale ale cursurilor la statistica bursieră a perioadei 2000-2008 este ilustrată în fig.2.

Din fig. 2 vedem că:

- În perioada anilor 2000-2005 principalele intervale de curs pentru participării la licitațiile bursiere rămîneau cele „coborîte” și cele „ridicate”. Evaluările maxime ale acestor contribuții ajungeau la 62% din numărul total al tranzacțiilor pentru cursurile „coborîte” (2005) și 34% - pentru cele „ridicate” (2006). În anul 2007 situația s-a schimbat considerabil. Pe primul loc în sistemul de priorități ale participanților la licitațiile bursiere pentru prima dată au ieșit tranzacțiile din intervalul de cursuri „maxime” (49%). Și, deși în anul trecut contribuția acestui interval s-a redus, acesta rămîne la fel de prioritar pentru participanții pieței bursiere.

- Dinamica pe termen lung a actualității intervalelor de cursuri „coborîte”, „medii” și „ridicate” este

Fig. 3. Distribuția contribuției intervalelor de curs la statistica extrabursieră.

negativă, reducerea actualității este mai vizibilă la intervalele de curs „coborât” și „ridicat”. Dinamica contribuției statistice a intervalului de cursuri „medii” în planul de termen lung este încetinită, manifestând însă o tendință negativă. Doar contribuția intervalului de cursuri „maxime” demonstrează un trend pe termen lung ce insuflă optimism.

- Interacțiunea dintre tendințele indicate generează, în sfârșit, o dinamică pozitivă pe termen lung pentru trendul linear al cursului bursier, mediu ponderat după numărul de tranzacții (vezi fig. 1). Ținând cont de „scăderile” vădite ale dinamicii cursului bursier, de exemplu, în anii 2004-2006, nu există siguranță în stabilitatea comportării trendului dat. În cazul scăderii în continuare a contribuției intervalului de cursuri „maxime”, care a avut loc în 2008, speranța de creștere în continuare a capitalizării componente bursiere a pieței HCV în perspectiva cea mai apropiată nu va putea deveni realitate. Deja au fost înregistrate peste două descreșteri ale numărului de licitații în anul 2008. Deocamdată, influența crizei economico-financiare mondiale asupra dezvoltării ascendente a părții bursiere de piață nu este dramatică.

Distribuția contribuțiilor unor intervale de curs pe terenul fondului

extrabursier în perioada anilor 2000-2008 este prezentată în fig.3.

Din fig. 3 reiese:

- La fel ca și în segmentul bursier al pieței, în cel extrabursier - intervalul cursurilor „coborâte” și-a pierdut rolul dominant în statistica comercială încă în anul 2005, însă spre deosebire de segmentul bursier, în cel extrabursier în continuare au ieșit pe poziții prioritare intervalele de cursuri „medii” și „ridicate”. Evaluările de limită ale contribuțiilor statistice ale intervalelor date de curs în ciclul de 9 ani analizat este, respectiv, 49% (2006) și 67% (2005). Pondere intervalului de cursuri „maxime” pînă în anul 2008 rămîne neînsemnată, însă în anul trecut actualitatea ei poate fi comparată cu evaluările analogice pentru intervalele de cursuri „medii” și „ridicate”.

- În segmentul extrabursier al pieței HCV, spre deosebire de cel extrabursier, trendurile lineare pe termen lung pentru contribuțiile statistice ale intervalelor de cursuri „medii” și „ridicate” poartă un caracter ascendent. Însă caracterul comportării trendurilor lineare pentru intervalele de cursuri „coborâte” și „maxime” coincide calitativ cu cel de pe terenul comercial bursier.

- La fel ca și la bursă, pe terenul extrabursier dinamica mediu ponderată

a cursurilor acțiunilor este extrem de instabilă. Este suficient să observăm „scăderi” ale cursului extrabursier, mediu ponderat după numărul de tranzacții în 2004 și 2006 (fig. 1). Atunci acest lucru a fost condiționat, în primul rînd, de scăderea actualității intervalului de cursuri „ridicate”. Anul trecut acest parametru a scăzut considerabil din nou (de la 42 la 16%) și doar sporirea contribuției intervalului de cursuri „maxime” (de la 9 la 32%) a permis cursului extrabursier să rămînă pe poziții considerabil înalte.

- Prezența trendurilor lineare ascendente pe termen lung pentru cele trei intervale, cu excepția intervalului de cursuri „coborâte” (fig.3), determină creșterea pe termen lung a cursului extrabursier, mediu ponderat după numărul de operații (fig.1). Astfel, actualmente, impactul crizei economico-financiare mondiale asupra dinamicii pe termen lung a situației de valori în segmentul extrabursier este, practic, neobservat.

Analiza prezentată a statisticii licitațiilor extrabursiere în anul trecut și pe parcursul ultimilor 9 ani atestă faptul că:

- În anul 2008 cele mai caracteristice evaluări de curs ale acțiunilor în tranzacțiile extrabursiere sînt aproape de 60, iar în operațiile extrabursiere – de 71% din valoarea nominală.

- În evoluția pe termen lung a cursurilor de acțiuni bursiere și extrabursiere pe parcursul ultimilor 9 ani s-au creat și au rămas actuale trendurile pozitive.

- Deocamdată, nu se observă o influență negativă vădită a crizei economico-financiare mondiale asupra tendințelor pe termen lung ale cursurilor acțiunilor, deși exista o frînare a acestora în anul 2008, mai pronunțată – pe piața HCV.

În încheiere, autorul exprimă mulțumiri colegului său, dlui I. Mocan, doctor în științe fizico-matematice, pentru oferirea informației statistice importante pentru publicația dată. ■

Struguri pe timp de criză

ÎN TOAMNA TRECUTĂ, PRODUCĂTORII DE STRUGURI DE MASĂ FĂCEAU PLANURI GRANDIOASE REFERITOR LA PRODUCȚIA CARE AU PUS-O LA PĂSTRARE, DAR ELE NU S-AU ÎNDEPLINIT. ORI CĂ MOLDOVENILOR NU LE MAI SÎNT PE PLAC STRUGURII DE MASĂ PROASPEȚI PĂSTRAȚI ÎN FRIGORIFERE, ORI CĂ BANI NU MAI AU AȘA DE MULȚI, ORI CĂ EXPORTURILE MERG PROST, DAR VÎNZĂRILE ACESTUI PRODUS NU DOAR CĂ NU SE BUCURĂ DE SUCCES, DAR ȘI PREȚUL STRUGURILOR ESTE DE 7-10 LEI PENTRU UN KILOGRAM.

În anul trecut, recolta globală de struguri a constituit peste 450 mii tone, dintre care cca 80 mii tone au fost struguri de masă. Conform datelor agenției agroindustriale „Moldova-Vin”, la finele lunii octombrie anul trecut erau exportate 12,4 mii tone de struguri în stare proaspătă. În 2008, au fost puse la păstrare în frigorigere peste 16 mii tone de struguri de masă, ceea ce este o cantitate dublă față de 2007. Tradițional, la păstrare se pune soiul „Moldova”, căci, deocamdată, în Moldova nu se cultivă alte soiuri de masă care să poată fi puse la păstrare în frigorigere. În anii precedenți, punerea strugurilor de masă la păstrare cu scopul de a-i vinde iarna, era considerată o afacere rentabilă. De exemplu, în 2007 aceștia se vindeau pe piața internă chiar și cu 25 de lei kilogramul. În acest an însă planurile viticulturilor au fost date peste cap.

Tudor CIOBANU, președintele Asociației producătorilor și exportatorilor de struguri de masă:

Din start, afacerea cu punerea strugurilor de masă la păstrare este una greșită. Practic, nici o țară din lume nu pune strugurii la păstrare, ci îi exportă în stare proaspătă. Ceea ce s-a întâmplat în anul curent era de așteptat. Piața Rusiei, pe care noi mizăm să exportăm struguri, a fost invadată de struguri proaspeți din Chile și Africa de Sud. Acești struguri sînt de soiuri fără semințe, calitativi și frumos ambalați. Iar strugurii din Moldova nu pot face față concurenței și știm cu toții de ce. În consecință, producția noastră nu se bucură de succes la export, iar piața internă este suprasaturată, astfel încît și prețurile aici sînt foarte mici. În 2009, noi, împreună cu Agenția „Moldova-Vin”, Academia de Științe și experții Institutului Științifico-Practic de Horticultură și Tehnologii Alimentare, vom începe elaborarea Strategiei naționale privind dezvoltarea strugurilor de masă

în Moldova. În aceste documente va fi stipulat clar ce soiuri se bucură de succes la export, în ce țări avem șanse să exportăm producția noastră, cum trebuie să arate strugurii din Moldova pentru a fi procurați de consumatori.

Conform rezultatelor obținute în urma unei cercetări elaborate de Proiectul de Dezvoltare a Businessului Agricol, în anul 2007 în lume au fost produse 66,3 mil. tone, ceea ce e cu 2,3% mai mult față de anul 2000. În același timp, volumul consumului de struguri de masă pe plan mondial, în 2007, a constituit 19,8 mil. tone, crescînd în ultimii 8 ani cu circa 13%. Printre cei mai mari consumatori la nivel mondial sînt țările asiatice - China, Iranul și Turcia care au înregistrat în 2007 un consum de circa 9,9 mil. tone sau 54% din totalul consumului. Cei mai mari importatori de struguri la nivel mondial sînt SUA, Germania și Federația Rusă, importînd în 2007 circa 1,3 mil. tone de struguri. Pe de altă parte, cele mai mari exporturi de acest produs au drept țări de origine Chile (0,8 mil. tone), Italia (0,5 mil. tone) și SUA (0,4 mil. tone).

În urma analizei efectuate pe piața Federației Ruse, se observă tendința de creștere a consumului de struguri de masă - de la 166 mii tone în 2002 la 478 mii tone în 2007.

Principalii exportatori de struguri pe piața rusă în 2007 au fost Uzbekistanul (29%) și Turcia (22%), cu volume importate de 111 mii tone și, respectiv, 85 mii tone. Exporturile de struguri din Republica Moldova pe această piață, în 2007, au constituit 3% din întregul volum al importului, constituind 10 mii tone. Importurile de struguri din Republica Moldova se efectuează în perioada septembrie-noiembrie. Dar astfel de țări ca Olanda, Lituania, Italia și Iranul exportă pe piața rusească, practic, anul înapoi. Principalele furnizări de

struguri pe piața rusă sînt concentrate pe piețele regiunii Moscova și St. Petersburg.

Autorii sondajului recomandă producătorilor de struguri, pentru a avea mai mare succes pe piața Rusiei, să atragă atenție la următoarele aspecte:

1. Analiza detaliată a factorului sezonier a importului și prețului pe piață (de exemplu, dacă se fac livrări de struguri în prima jumătate a anului, strugurii din Moldova vor face concurență strugurilor din Chile, Argentina și Africa de Sud ca volum, calitate și preț).

2. Determinarea concurenților reali în funcție de perioada de livrare a strugurilor.

3. Analiza posibilităților reale de ofertă a celor mai întrebate soiuri de struguri.

4. Atragerea unei atenții deosebite la standardizarea strugurilor exportați peste hotare, deoarece consumatorii trebuie să fie siguri de ceea ce procură.

5. Păstrarea calității pe întregul termen al livrărilor.

6. De atras atenția la aspectul exterior al mărții, avînd în vedere faptul că gama cromatică și prospețimea strugurilor sînt condiții obligatorii.

7. În scopul păstrării aspectului strugurilor în timpul transportării și facilitării comercializării, este recomandabil de a utiliza ambalaje cu separatoare și limitarea contactului strugurilor cu mediul extern (de exemplu, ambalarea lăzilor în peliculă de polietilenă).

8. Cooperarea cu producătorii de alte tipuri de fructe, avînd în vedere faptul că adeseori un importator procură un camion de mere și pe lîngă acesta ia și un palet de struguri „pentru sortiment”.

9. Colaborarea cu supermarket-urile din Moscova și Sankt-Petersburg, care procură strugurii pe parcursul întregului an. ■